

**До
Уставен суд на Република Македонија
Скопје**

Предмет: Предлог за оценување на уставноста и законитоста на член 10-а став 5 и член 10-б став 1 од Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување („Службен весник на РМ“ бр. 142/2008, 64/2009, 156/2009, 166/2010, 53/2011, 185/11,44/12 и 15/2013)

До Народниот правобранител доставена е претставка од Здружението „РОМА„СОС Прилеп, во која бараат заштита на правата на граѓаните, поради задолжувањето да поднесуваат изјава за остварени приходи до Фондот за здравствено осигурување.

Во претставката се наведува дека Фондот за здравствено осигурување на Република Македонија во јануари 2013 година објавил повик до сите невработени лица да направат пререгистрација за здравственото осигурување со поднесување на изјава за остварени приходи за претходната 2012 година, како би го задржале ова право.

Според податоците на Здружението „РОМА„ СОС, обврска за пререгистрација имале вкупно 227.276 невработени лица- носители на здравствено осигурување. До 31 март 2013 година, односно до истекот на рокот изјави за остварени приходи поднеле 120.255 лица, додека околу 50% од невработените лица на територијата на Република Македонија не успеале да го продолжат правото на здравствено осигурување. Имено, заради неподнесена изјава за остварени приходи по 31.03.2013 година граѓаните се соочиле со прекин на правото на здравствено осигурување, односно морале да платат за користење на здравствените услуги во висина од 100% од цената, како и дополнителни административни трошоци за вадење на лична документација потребна за повторно остварување на правото на здравствено осигурување.

При анализа на законската регулатива која го уредува ова прашање Народниот правобранител констатира дека со Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување се уредуваат видовите на придонеси од задолжителното социјално осигурување (придонеси), обврзници за плаќање на придонеси, обврзници за пресметка и уплата на придонеси, основиците на кои се плаќаат придонеси, стапките на придонеси, начинот на пресметка, роковите на плаќање на придонеси, контрола на пресметување и уплата на придонеси, како и други правила кои се значајни за утврдување и плаќање на придонесите.

Исто така Народниот правобранител утврди дека во ноември 2012 година со Одлука на Уставниот суд У бр. 157/2011, се укинува членот 10-а став 5 и членот 10-б став 1 во делот што се однесува за поднесување изјава за

остварени приходи, а со измените на Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување (Сл.весник на РМ бр.15 од 25.01.2013 година), повторно се предвидува обврска на граѓаните да поднесуваат изјава за остварени приходи.

Имено, членот 10-а став 5 од Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување (Сл.весник на РМ бр.15 од 25.01.2013 година) предвидува дека **„граѓанинот кој не е дефиниран како обврзник за плаќање на придонес по една од основите од членот 10 став (1) точки 1 до 14 од овој закон правата од здравствено осигурување во тековната година ги остварува согласно со прописите од областа на здравственото осигурување врз основа на поднесена изјава во тековната година за остварени нето приходи во претходната годин“.**

Во членот 10-б став 1 од Законот е предвидено дека **„граѓаните кои не се дефинирани како обврзници за плаќање на задолжителен придонес за здравствено осигурување според членовите 10 и 10-а на овој закон, можат да станат обврзници за плаќање на придонес за задолжително здравствено осигурување заради користење на правата на здравствени услуги дефинирани во законот кој го уредува системот на здравственото осигурување,врз основа на поднесена изјава во тековната година за остварени нето приходи во претходната година“.**

Меѓу другото во Одлуката на Уставниот суд се наведува дека „на граѓанинот со закон не може да му се востановуваат вакви обврски, од причина што ваква обврска може да вршат само надлежните државни институции, односно директно Управата за јавни приходи, нејзините надлежни органи и институции за социјално осигурување, но не и таа обврска да падне на товар на граѓанинот“.

Востановената обврска за поднесување изјава за остварени приходи, според Уставниот суд значи повреда на уставното начело на владеењето на правото и правната сигурност на граѓаните на Република Македонија, бидејќи таквата обврска не е во функција на обезбедување поголема социјална сигурност во сферата на социјалната заштита, а во таа смисла и на начелото на солидарност.

Оттука, според Судот, обврската на граѓанинот тој да поднесува изјава за остварени приходи, не е соодветна, од причина што таква контрола и увид во остварените приходи треба да има Управата за јавни приходи, односно надлежните органи и институции, кои треба да имаат законска обврска да доставуваат докази од таков карактер таму каде што е потребно и нужно.

Народниот правобранител при подготовка на овој предлог ги имаше предвид:

- Членот 8, став 1, алинеи 1,3,4 и 8 од Уставот на Република Македонија („Службен весник на РМ“ бр. 52/91), кои упатуваат ма тоа дека темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија, меѓу другите се, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото, поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска и хуманизмот, социјалната правда и солидарноста.

- Според членот 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата,

националното и социјално потекло, политичката и верската припадност, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

- Согласно со членот 34 од Уставот, на граѓаните на Република Македонија им се гарантираат правото на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор, а со членот 35 став 1 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност.

- Според член 39 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита. Граѓанинот има право и должност да го чува и унапредува сопственото здравје и здравјето на другите.

- Според член 54 став 1 и 3 од Уставот слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот и ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба.

Имајќи го предвид изнесеното согласно член 30 став 2 од Законот за народниот правобранител („Службен весник на Република Македонија“ бр.60/03 и 114/09), ценејќи дека предметните одредба не се во согласност со Уставот и законот

ПРЕДЛАГАМ

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 и член 112 од Уставот на Република Македонија („Службен весник на РМ“ бр. 52/91) и член 70, став 1, алинеја 1 и член 71, став 1 алинеја 1 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија („Службен весник на РМ“ бр. 70/92), да ја прифати иницијативата, да донесе решение за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на член 10-а став 5 и член 10-б, став 1 од Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување и по спроведена постапка истиот да го поништи или укине.

НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ
Иџет Мемети